

Dragi roditelji,

pred Vama se nalazi kratki tekst o specifičnim vještinama za učenje čitanja. Istraživanja su pokazala kako su fonološka svijest i poznavanje slova abecede dvije vrlo specifične vještine koje moraju biti razvijene da bi dijete razvilo svijest o tiskanoj riječi. Pa, krenimo redom...

Fonološka svijest – vještina koja podrazumijeva djetetovu svijest o tome da su izgovorene riječi (koje čuje i koristi) sastavljene od glasova. Glavni dijelovi riječi su slogovi i fonemi.

Slogovi

Slogovi su dijelovi riječi sastavljeni od samoglasnika koji stoje uz jedan ili dva suglasnika. Primjerice, u riječi „tepih“ nalaze se dva sloga: „te“ i „pih“. Jedan od načina kako dijete može lakše razumjeti slogove je da mu objasnite da sluša „udarce“ u riječi; možete lupkati o stol ili pljeskati dlanovima dok udarate dva puta za riječ „te-pih“.

Fonemi

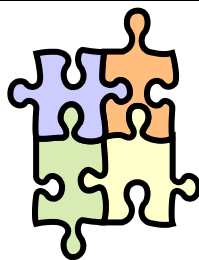
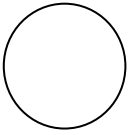

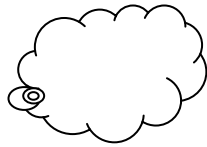
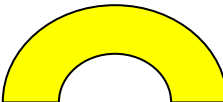
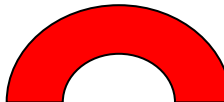

Fonemi, odnosno glasovi su najmanji dijelovi izgovorenih riječi. Važno je da ne miješate foneme sa slovima. Jednostavno rečeno, foneme izgovaramo, a slova pišemo.

Djeca najprije razviju svijest o slogovima kao „udarcima u riječima“. Istodobno postaju svjesni prvog glasa u riječi, osobito prvog glasa u njihovu vlastitu imenu → često se time pohvale prilikom predstavljanja „Ja sam Sofija – Sofija sa 'S'“. Nedugo nakon toga, dijete postaje svjesno i rime, odnosno kada dvije riječi na kraju zvuče isto.

Razvijanje fonološke svijesti kroz igru

Učenje o početku, sredini i kraju

Vrlo je važno da vaše dijete razumije značenje pojmova – početak, sredina i kraj. Ako je nesigurno oko toga, vježbajte riječi na početku, u sredini i na kraju rečenice, sloga i glasa na početku, u sredini i na kraju riječi. Možete vježbati koristeći slike, žetone, slova i brojeve, a poslije i riječi u rečenici. Primjerice, recite mu neka vam pokaže sliku koja je na početku, koja je na kraju i za kraj sliku koja je u sredini.

	Početak	Sredina	Kraj
Slike			
Oblici			
Boje			
Brojke	2	4	9
Riječi u izgovorenim rečenicama	Moj	pas	laje

Vježbe za prepoznavanje i osvještavanje glasova odvijaju se tako da dijete najprije osvijesti postojanje glasova u riječima. U početku još ne inzistiramo na tome da prepozna glas na početku, u sredini ili na kraju riječi. Pitamo ga, na primjer.: “Čuješ li u riječi AUTOBUS glas A?”, i taj A izgovorimo produženo i naglašeno.

Na sljedećoj razini pitat ćemo ga: “Kojim glasom počinje riječ SRCE?”, naglašavajući i produžujući pritom glas SSS... (SSSRCE).

Djetetu ćemo pomoći tako što ćemo govoriti polako i glasno, naglašavajući glas koji tražimo. Obično nakon što djeca osvijeste prvi glas u riječi, treba proći određeno vrijeme da bi mogli prepoznati zadnji glas u riječi.

Riječi i rečenice

Kako bi dijete osvijestilo početak, sredinu i kraj rečenice od tri riječi, zadajte mu da **plješće dlanovima** za svaku riječ koju čuje u rečenici. Tako će primjerice za rečenicu „Pas Piko trči.“ pljesnuti tri puta, četiri puta za „Naš Piko je zaigran.“, itd.

Možete se igrati i na način da riječi u rečenici predstavite simbolima, poput tri ili četiri žetona u boji. Djetetu zadajte da **podigne žeton** za svaku riječ koju čuje – dva žetona za „Tata spava.“, tri za „Sestra se smije.“ i sl. Možete igru i otežati na način da **uklonite** riječi iz rečenice, npr. zadate djetetu da reče „Pas Piko trči.“, ali bez riječi „Piko“ (odgovor: „pas trči“). Ovaj način igre ne pokušavajte vježbati s više od četiri riječi jer bi to preopteretilo djetetovo pamćenje.

Vježbanje rime

Slaganje i prepoznavanje rime vrlo je bitno u osvještavanju fonematskog sluha. Igrajte se ritmičkih igrica i slažite rime, na primjer, *list – kist, som-lom*.

Nekoliko primjera za vježbanje rime

Vi započnete pjesmicu, a dijete neka je dovrši:

Eci peci pec, ti si mali ... (zec)

Pliva patka preko Save, nosi pismo na vrh ... (glave)

Pitajte dijete koje se sve riječi mogu rimovati s riječi „trava“. Dajte mu primjer, npr. „krava“. Potaknite ga da se sjeti još nekih primjera, a vi ih zapišite (čak i besmislene, jedino je bitno da se rimuju sa zadanom riječi).

Evo nekoliko prijedloga za igru. Koje se riječi rimuju s...?

nos	duga	vlak	kosa	most
kos	tuga	mlak	rosa	kost
bos	pruga	oblak	bosa	gost

Vrlo važno je da **DJECI ČITATE ŠTO VIŠE** jer dijete slušanje s razumijevanjem razvija slušajući ono što mu čitate, razgovarajući o tome i prepričavajući vam te priče. Nekoliko savjeta kako pomoći djetetu da razvije slušanje s razumijevanjem:

- ✚ Neka vam dijete prepriča što se dogodilo na jednoj stranici priče; možete mu za početak pomoći na način da mu dopustite da pogleda sliku (koja će mu služiti kao pomoć), a nakon toga okrenite sljedeću stranicu i postavite pitanje o tome što se dogodilo na prethodnoj.
- ✚ Neka vam dijete prepriča cijelu priču – zamolite ga da vam ju prepriča svojim riječima (za početak uz pomoć slika iz priče). Postavljajte potpitanja tako da dijete u potpunosti preuzme „ulogu roditelja“.
- ✚ Pomognite djetetu da *predvidi završetak izvodeći zaključke* – dopustite mu da predviđa što bi se sljedeće moglo dogoditi ili kako se likovi osjećaju.
- ✚ S vremena na vrijeme provjerite djetetovu svijest o knjizi pitajući ga da vam pokaže početak i završetak knjige, vrh i dno stranice, početak i kraj retka u knjizi i sl.

Što nam govori da nešto nije u redu?

Dijete od šest godina trebalo bi imati razvijen fonematski sluh. To znači da bi u toj dobi u riječi PAS trebalo čuti i znati prepoznati da je glas P na prvom mjestu u riječi. Ako dijete to još nije osvijestilo onda je to znak za “uzbunu”. Tada valja početi intenzivnije raditi s djetetom. Ako nakon mjesec, dva rada s djetetom ono i dalje ne osvještava prvi glas u riječi trebalo bi potražiti stručnu pomoć logopeda. No, obično intenzivniji rad s djetetom pokazuje vidljiv napredak.

Treba znati da s nekom djecom uopće nije potrebno posebno raditi na osvještavanju glasova jer imaju urođeni afinitet za verbalno izražavanje. Oni će već s pet godina vrlo lako detektirati glasove u riječi.

Za kraj...

Čitanje s djetetom nije samo stvar upoznavanja s tiskanom riječju, već uvođenje djeteta u užitek čitanja i izvor opuštanja. A posebno korisno kod čitanja s djetetom je emocionalno povezivanje i veza koju stvarate dugoročno.

Uživajte! ☺

Pripremila i prilagodila

Ivana Damjanić, pedagoginja

Korištena literatura:

Likierman, H. i Muter, V. (2007). *Pripremite dijete za školu*. Buševac: Ostvarenje